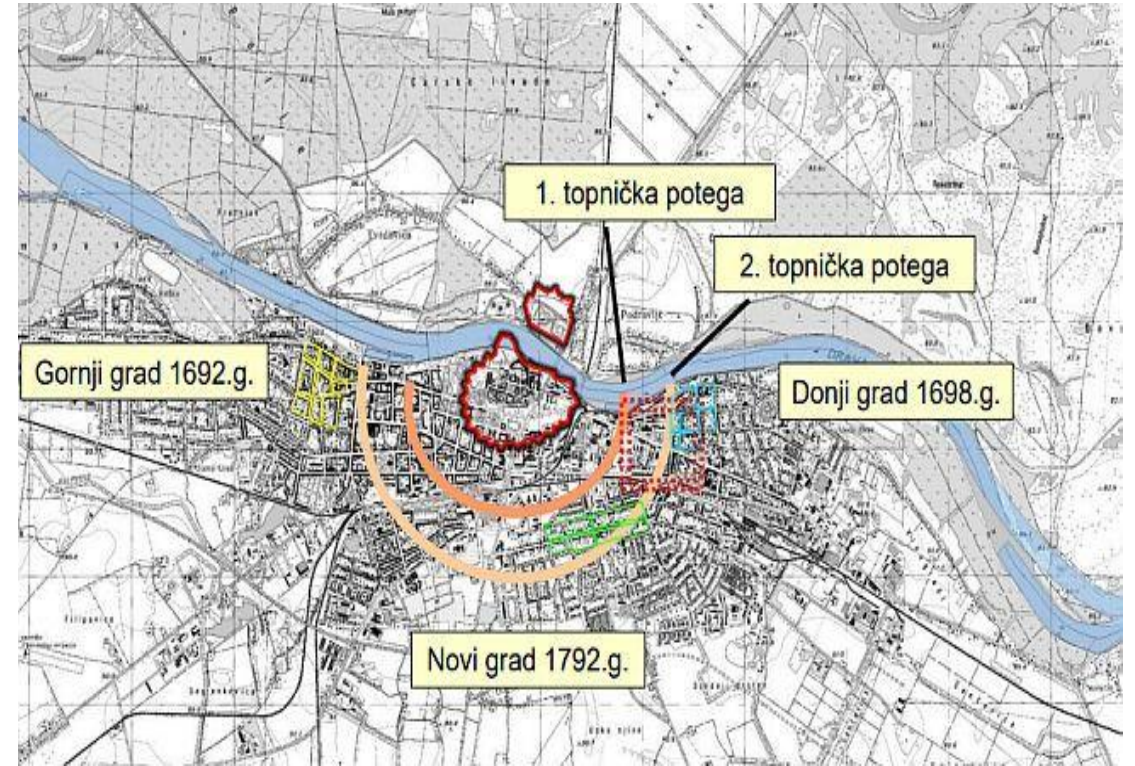

**Glazbene ustanove u dugom 19. stoljeću u Osijeku.
Stanje istraživanja u okviru projekta MusInst19
sredinom 2025. godine**

Stanislav Tuksar

Osijek/Essegg/Eszék

**Glazbene ustanove osnovane u Osijeku između
1825. i 1907. godine (41)**

- Pjevačka društva: 16
- Instrumentalni ansambli: 14
- Glazbene škole: 7
- Kazališta: 3
- Musikverein: 1

Pjevačka društva (16)

1850 – Essegger Kirchen-Musik Verein

1850 – Srpsko građansko pjevačko društvo 'Gusle'

1858 – Essegger Liedertafel

1862 – Esseker Gesangs-Verein

1862 – Hrvatsko pjevačko i glazbeno društvo 'Kuhač'

1865 – Dobrovoljno gombašno vatrogasno društvo u Osieku u Gornjem Gradu –
Pjevački

zbor

1868 – Radničko obrazovno društvo (Arbeiterbildungsverein) – Pjevačka sekcija (do
1872.)

1871 – Pjevačko društvo 'Zora'

1876 – Osječko pjevačko društvo (crkveno)

1876 – Osječko pjevačko društvo 'Lipa' (HDA: 1901.)

1884 – Osječko pjevačko društvo 'Sloga'

1885 – Srpsko pevačko društvo u Oseku

1891 – Osječko dobrovoljno glazbeno društvo (HDA: 1896, 1901?)

1899 – Hrvatski pjevački zbor 'Smilje' (od 1889. (Ž), 1896. ili 1900. → Hrvatsko pjevačko
društvo 'Zrinjski')

1903 – Hrvatsko pjevačko društvo 'Zrinjski' u Osieku gornjem gradu (HDA, ?)

1907 – Hrvatsko pjevačko i glazbeno društvo 'Kuhač'

Instrumentalni ansambli (14)

- 1835 – Militärkapelle des k. und k. Husaren Regiments Erzherzog Joseph (postoji od ranije)
→ 23. Linien k. und k. Infanterie Regiment Baron Airoidi?
- 1844 – Glazba Građanske garde (Bürger garda)
- 1847 – Tamburaški zbor (Pajo Kolaric)
- 1857 – Glazbena kapela (Anton Sejbal)
- 1867 – Esseker Zivilkapelle
- 1867 – Osiečki tamburaši (oglas 11. 8. 1867.)
- 1877 – Tamburaška kapela Ignje Rösnera
- 1878 – Glazba Gornjogradskog dobrovoljnog vatrogasnog društva
- 1879 – Prvo Hrvatsko građansko tamburaško društvo 'Sloga'
- 1879 – Zimski tamburaši?
- 1894 – Građansko (diletantsko) tamburaško društvo 'Vienac' (do 1912.)
- 1897 – Gornjogradsko tamburaško društvo 'Sloga'
- 1900 – Tamburaški klub 'Tipograf' (oko 1900.)
- 1900 – Tamburaški klub 'Sklad' (Trgovačka omladina) (oko 1900.)

Glazbene škole (7)

1831 – Glazbena škola Gesellschaft der Musikfreunde (do 1838.)

1862 – Dječja pjevačka škola (do 1874.)

1867 – Oberstädter Kinder-Musikschule

1868 – Kindersingschule + Violinschule in der Festung (Tvrđa)

1878 – Glazbena i pjevačka škola (Tvrđa)(do 1885.)

1879 – Musikschule Jaroslav Horyna (do 1912.)

1897 – Glazbena škola Osječkog dobrovoljnog glazbenog društva (do 1912.)

Kazališta (3)

1825 – Theater zu Essegg (glazbene priredbe davane i ranije) (do 1907.)

1866 – Theater der K.u.K. Freistadt Esseg

1907 – Hrvatsko kazališno društvo → Hrvatsko narodno kazalište

Glazbena udruga zavodskog tipa (Musikverein) (1)

1830 – Gesellschaft der Musikfreunde (do 1838.)

Osijek: etničko-nacionalna pripadnost između 1880. i 1910.
godine prema izjašnjavanju o materinskom jeziku
(službeni popis)

	<u>1880</u>	<u>1910</u>
- Njemački govornici:	49%	38%
- Hrvatski govornici:	32%	39%
- Srpski govornici:	9%	8%
- Mađarski govornici:	6%	12%
- Ostali:	4 %	3%

(Izvor: Agneza Szabo, 1996)

Istaknuti glazbenici u Osijeku u 19. stoljeću

Johann Nepomuk Hummel

(Kalocsa/Kollotschau, 1820 – Budimpešta, 1896)

- Orgauljaš, dirigent, skladatelj, organizator

(1850 – Kirchenmusikverein; 1858 – Esseker-Liedertafel;
1862 – Esseker Gesangs-Verein)

Ivan Nep. Hummel, hrv. glasbotvorac

Julius Schulz (Frankfurt a.d. Oder, 1832 – Sopron/Ödenburg, 1907)

- Dirigent, organizator, kazališni ravnatelj

(Theater der k.u.K. Freistadt Esseg: 1867 – 1874, 1876 – 1883, 1885 – 1888, 1893 – 1895)

Novine (dvojednici i dnevници) u Osijeku u 19. stoljeću

Der Volksredner für Vaterland (1848.)

Esseker Lokalblatt und Landbote (1864. – 1869.)

Die Drau (1868. – 1938.)

Esseker allgemeine illustrierte Zeitung (1869.)

Esseker Tagblatt (1869. – ?)

Slavonia ← *Der Syrmier Bote* (1869. – ?)

Esseker Zeitung (1874. – 1879.)

Slawonische Presse (1885. – 1922.)

Branislav (1888. – 1889.)

Narodna obrana (1902. – 1923.)

Volksrecht (1907. – 1914.)

Slavoniai Magyar Ujsag (1908. – 1918.)

(Izvor: Marija Malbaša, 1996; et al.)

Novine *Esseker Lokalblatt und Landbote* u 1867. godini

Od 104 ukupno objavljena broja u 78 brojeva objavljeno je ukupno 114 tekstova s glazbenom tematikom po sljedećim kategorijama:

- kazalište – 27
- balovi, plesovi i zabave – 18
- oglasi, objave priznanja, pisma čitatelja – 17
- pjevačke izvedbe – 13
- instrumentalne izvedbe i koncerti – 10
- glazbene vijesti iz inozemstva – 7
- miscellanea – 6
- opći dokumenti – 5
- individualne skladbe – 5
- glazbene škole – 3
- razne manifestacije – 3

Izbor oglasa i objava u *Esseker Lokalblatt* und *Landbote*, 1867.

Objava.

P. n. podpisateljem glasbe, po glasbenom zboru slavne c. kr. pješačke pukovnije baruna Ajroldi u gradskoj bašti izvesti se imajuće.

Dne 1. svibnja jutrom od 6 do 8 sati glasba u bašti, poslie poldana od 5 do 12 sati noću izmjenice glasba u bašti i za plesanje, svake sliedeće nedelje i svetkovine poslie poldana od 5 do 7 sati glasba u bašti, a od 1/2 8 do 12 sati za plesanje; na dane vele praznikah (kao i na blagdan sv. Petra i Paula) samo od 5 do 8 sati poslie podne glasba u bašti.

U Osieku 20 travnja 1867.

Odbor gradske bašte.

A v i s o!

Für die B. L. Subskribenten der Stadtgarten-Musik, ausgeführt durch die Kapelle des löbl. Baron Ajroldi Infanterie-Regimentsmusik.

Am 1. Mai Morgens von 6 bis 8 Uhr Gartenmusik, Nachmittags von 5 bis 12 Uhr Nachts abwechselnd Garten- und Tanzmusik, an andere Sonn- und Feiertage Nachmittags von 5 bis 7 Uhr Garten- und von halb 8 bis 12 Uhr Tanzmusik, an Normaltagen (und dem Feste Peter und Paul) blos von 5 bis 8 Nachmittags Gartenmusik.

Essef, am 20. April 1867.

Das Stadtgartenkomité.

Fortepianos und Harmoniums.

Neue Flügel oder Stußflügel mit 7 Oktaven, 3facher Eisenverspreizung v.	250 fl.	300 fl.
Neue Konzertflügel mit Metallplatten	320 "	360 fl.
Neue Damen-Bianinos mit 7 Oktaven, bestes Fabrikat	" 350 "	400 fl.
Ueberspielte, gut erhaltene Flügel-Fortepianos mit 6, 6 1/2 und 7 Oktaven sind jederzeit zu den Preisen	80 "	240 fl.
Harmoniums mit 3, 8 bis 14 Registern	" 120 "	500 fl.

zum Verkaufe am Lager.

Die bezeichnete Firma garantiert schriftlich für jedes gekaufte Instrument und nimmt auch ältere Klaviere in Umtausch oder gegen Barzahlung in Kauf.

J. Gugl's erstes öst. Klavier-Verkaufs- und Leih-Etablissement,
Wien, Stadt, Bauernmarkt Nr. 4, im Durchhause zum Stefansplatz (Gundelhof).

NB. An Sonn- und Feiertagen von 9 bis 12 Uhr geöffnet. 6—1

Hôtel Kasino
Mittwoch den 13. November
g r o s s e

Konzert-Soirée

von der Esseker städt. Zivil-Kapelle unter Leitung ihres Kapellmeisters J. Schulz.

Zur Aufführung kommt unter Anderem zum Erstenmale

Živila Hrvatska,

großes Polpourri von Lžičar, fürs Orchester instrumentirt von J. Schulz.

Entrée 20 kr. — Anfang 7 Uhr.

Burian & Freund.

O g l a s.

Podpisani dati će u **Ponedjeljnik 12. kolovoza** t. g. u bašči kod

Kraljice Inglezke

VONASEK

muzikalnu zabavu na **tamburici** gdje će najizbranije komade svirati.

U koliko se slavno občinstvo tomu svojim posietom odazvalo bude, davati će mo **svakog Ponedjeljnika slične zabave.**

Molimo za što mnogobrojniji posiet.

Oslečki tamburaši.

Korištena literatura (izbor)

- Ban, Branka: *Glazbena škola Franje Kuhača - povijest i život (uz proslavu 75. obljetnice osnutka i neprekidnog djelovanja Glazbene škole Franja Kuhača i 165. obljetnice glazbenog školstva u Osijeku)*, Osijek: Glazbena škola Franjo Kuhač, 1996.
- Bašić, Sunčana: Glazbeni život u Osijeku u vrijeme Paje Kolarića, u: *Pajo Kolarić i njegovo doba. Zbornik radova*, ur. Jasna Šulentić Begić – Blanka Gigić Karl – Damir Šebo, Osijek: Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku, 2022, 84-98.
- Bogner-Šaban, Antonija: Hrvatsko narodno kazalište, u: *Od turskog do suvremenog Osijeka*, ur. Julijo Martinčić, Osijek: Zavod za znanstveni rad HAZU u Osijeku – Gradsko poglavarstvo Osijek – Školska knjiga Zagreb, 1996, 247-251.
- Firinger, Kamilo: Glazbeni život do 1876, u: *Od turskog do suvremenog Osijeka*, ur. Julijo Martinčić, Osijek: Zavod za znanstveni rad HAZU u Osijeku – Gradsko poglavarstvo Osijek – Školska knjiga Zagreb, 1996, 239-243.
- Gojković, Gordana: Umjetnici na koncertnom podiju, u: *Od turskog do suvremenog Osijeka*, ur. Julijo Martinčić, Osijek: Zavod za znanstveni rad HAZU u Osijeku – Gradsko poglavarstvo Osijek – Školska knjiga Zagreb, 1996, 233-238.
- Gojković, Gordana: *Njemački muzički teatar u Osijeku 1825.–1907.*, Osijek: Hrvatsko narodno kazalište, 1997.
- Katalinić, Vjera: Pajo Kolarić u mreži svojih suvremenika, u: *Pajo Kolarić i njegovo doba. Zbornik radova*, ur. Jasna Šulentić Begić – Blanka Gigić Karl – Damir Šebo, Osijek: Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku, 2022, 12-21.
- Malbaša, Marija: Glazbeni život u Osijeku. Historijski prikaz, *Osječki zbornik*, 9/10 (1965), 137-187.
- Malbaša, Marija: Iz ostavštine: djelatnost pjevačkih društava u Osijeku od sredine 19. stoljeća do Prvog svjetskog rata, *Kolo*, 2 (2005), 344-388.
- Marijanović, Stanislav: Kazalište i kazališni angažman, u: *Od turskog do suvremenog Osijeka*, ur. Julijo Martinčić, Osijek: Zavod za znanstveni rad HAZU u Osijeku – Gradsko poglavarstvo Osijek – Školska knjiga Zagreb, 1996, 118-123.
- Njikoš, Julije: Tamburaška glazba, u: *Od turskog do suvremenog Osijeka*, ur. Julijo Martinčić, Osijek: Zavod za znanstveni rad HAZU u Osijeku – Gradsko poglavarstvo Osijek – Školska knjiga Zagreb, 1996, 244-246.